

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน โครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย โชนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง สถานการณ์ของปัญหาขยะมูลฝอย ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตโชนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทาง นโยบาย และมาตรการของเทศบาลนครเชียงใหม่ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในเขตโชนใต้ของจังหวัด เชียงใหม่ ตลอดจนเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ ในโครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยโชนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษารุ่นนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพ และในเชิงปริมาณ เพื่อ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยโชนใต้ ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และ ทบทวนข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์เบื้องต้นซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการ สัมภาษณ์ สอบถาม การสังเกตตลอดจนการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจากผล การศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1.1 บริบทสภาพแวดล้อมพื้นที่เขตโชนใต้และการจัดการขยะมูลฝอย

โครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยโชนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยพื้นที่ 7 เทศบาลตำบล 24 องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่ 6 อำเภอ คือ อำเภอ เมือง อำเภอ สารภี อำเภอหางดง อำเภอ สันป่าตอง และ อำเภอจอมทอง และ อำเภอคอดอยหล่อ คือ ส่วนพื้นที่การสำรวจ และออกแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยโชนใต้ ตั้งอยู่ในที่ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน ชม. 1664 โฉนดที่ดินเลขที่ 157 พื้นที่ประมาณ 1,250 ไร่ บริเวณ อำเภอคอดอยหล่อ

สภาพแวดล้อมของชุมชนในเขตพื้นที่โชนใต้ และพื้นที่ใกล้เคียง นั้นมีการขยายตัว อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายด้าน ซึ่งปัญหาที่แนวโน้มแนวโน้มทวีความรุนแรง เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกับหลายที่ ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

ภาพรวมของการกำจัดขยะมูลฝอยในจังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบหรือการปฏิบัติยังเป็น วัฏจักรมาอย่างยังไม่ชัดเจนมากนัก และยังมีภาพที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยใน จังหวัดเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาภาพลักษณ์แก่เมืองเชียงใหม่ และยังไม่มียุทธศาสตร์ ภาครัฐที่จะมาแก้ปัญหาได้ทั้งหมด เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่แตกต่างกันอาจ ด้วยมาจากพื้นที่ ทั้งนี้เริ่มจากจุดเล็ก ๆ ภายในชุมชน จนไปถึงระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและ

เทศบาล โดยแต่ละหน่วยงานจะนำปัญหาเหล่านี้ไปแก้ไขตามสถานการณ์ของแต่ละท้องที่ ดังนั้น รูปแบบหรือขั้นตอนในการจัดการจึงมีหลายแนวทาง ปฏิบัติโดยเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เท่านั้น เนื่องจากการแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

เทศบาลนครเชียงใหม่ มี 4 แขวง ได้แก่ แขวงนครพิงค์ แขวงเมืองราย แขวงศรีวิชัย และแขวงกาวิละ ซึ่งมีการจ้างบริษัท เชียงใหม่ริมคอย จำกัด เป็นสัมปทาน ระยะเวลา 5 ปี โดยให้ เก็บขยะมูลฝอยตามบ้านเรือน ตลาด ชุมชน โรงเรียน จากนั้นได้นำขยะมูลฝอยไปพักที่สุสานหายยา โดยบริษัทเชียงใหม่ริมคอย จำกัด เป็นผู้จัดเก็บ 3 แขวง คือแขวงนครพิงค์ แขวงเมืองราย และแขวงศรีวิชัย ส่วนแขวงกาวิละนั้น ทางเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้จัดเก็บเอง เพื่อให้บริษัทเนสการก่อสร้าง จำกัด (บ่อขยะฮอด อำเภอฮอด) เป็นผู้กำจัดต่อไป โดยวิธีการกำจัดเป็นแบบ ฝังกลบ อย่างถูกสุขลักษณะ ซึ่งสาเหตุในการที่เทศบาลนครเชียงใหม่ รับดำเนินการจัดการ เก็บขน ขยะมูลฝอยในแขวงกาวิละเองนั้น เพื่อที่จะลดความเสี่ยงหากเกิดปัญหาที่อาจขึ้นกับทาง บริษัทเอกชน ผู้รับสัมปทาน ทางเทศบาลก็จะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

ในแต่ละองค์กรท้องถิ่นก็จะมีการจัดการที่แตกต่างกันไป ซึ่งนอกจากการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลแล้ว นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ยังมี 7 เทศบาลตำบล และ 24 องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่ 6 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอสารภี อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอฮอด และอำเภอจอมทอง การจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีปัจจัยที่แตกต่างกันไป เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ทัศนคติของผู้นำ ความรู้ความตระหนัก และปริมาณขยะมูลฝอยเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ในชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลสันติสุข อำเภอฮอดมีการบริหารจัดการปัญหาขยะในท้องถิ่น กรณีตัวอย่างของตำบลสันติสุข คือการจัดการขยะประเภททั่วไป เช่น ถุงพลาสติก ขวดต่างๆ เป็นต้น มีวิธีการจัดการโดยทาง องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งโครงการขยะแลกไข่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ คือ รมรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการทิ้งขยะ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการคัดแยกถุงพลาสติกเพื่อนำมาแลกกับไข่ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดไว้ให้ จากนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะนำถุงพลาสติกไปขายให้แก่ร้านรับซื้อของเก่า

ส่วนองค์กรท้องถิ่น ที่จำหน่ายถุงขยะดำ ที่มีตราสัญลักษณ์ ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่นั้นเพื่อที่จะสามารถควบคุมปริมาณการทิ้งขยะ และรณรงค์ การจัดการลดปริมาณขยะนั้น สามารถทำให้เกิดการจัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากยังมีปัญหาการกำจัด เพราะสุดท้ายแล้วทุกหน่วยงานยังต้องนำขยะมูลฝอยไปกำจัดที่ บ่อขยะเอกชน ซึ่งหน่วยงานรัฐบาลไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการจัดการที่ปลายทาง จึงเสี่ยงต่อการจัดการ การควบคุมงบประมาณของหน่วยงาน และรวมไปถึงปัญหาขยะล้นเมืองเชียงใหม่หากเกิดการปิดทำการของบ่อขยะเอกชน ด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม

ดังนั้นการแก้ปัญหาขยะโชนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้ เทศบาลนครเชียงใหม่ ต้องเร่งดำเนินการศึกษา โครงการปรับปรุงแบบและศึกษาระบบบริหารจัดการ ศูนย์กำจัดขยะโชนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะทำให้เกิดแนวทางในการตัดสินใจดำเนินโครงการฯ

5.1.2 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหา ของประชาชนกลุ่มที่ 1 อยู่ในระดับค่อนข้างดี เนื่องจากโครงการนี้ได้เคยมีการนำเสนอให้กับชุมชน มาเมื่อปี 2545 แล้ว และยังมี บริษัทเอกชน จากต่างประเทศ(ไต้หวัน) และบริษัทเอกชนรายอื่น เข้ามาให้ข้อมูลข่าวสารที่บ่งบอกว่าจะนำขยะมากำจัดในพื้นที่ อำเภอดอยหล่อ โดยเคยมีการ พาผู้นำชุมชน เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ ไปศึกษาดูงานจังหวัดต่างๆ และชาวบ้านในพื้นที่ ได้มีการจัดประชุม ประเด็น การจัดการขยะ ภายในชุมชน มีโครงการขยะแลกไข่ ซึ่ง ดำเนินการโดย องค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกในชุมชน ก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

แต่มีประเด็นที่พบในกลุ่มที่ 1 ว่า มีความคิดเห็น ไปในทิศทางที่น่าจะเห็นด้วยแต่เฉยโดยทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 36.8 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และยังไม่แน่ใจกับโครงการเพราะเคยได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีในเรื่องขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นกรณีที่มีรถบรรทุกขยะมูลฝอยมาทิ้งตามข้างสองข้างทางภายในชุมชน และร้ายแรงถึงขั้นมีเจตนาทิ้งกลางถนนภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกในชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตรวจสอบซากเศษขยะ พบว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้เกิดการเข้าใจว่าเป็นขยะของทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นทางเทศบาลแจ้งว่ามีใช่เป็นขยะในเขตเทศบาล (ขยายความได้ว่า ขยะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รับผิดชอบ 4 แขวง ส่วนขยะของจังหวัดเชียงใหม่ที่ไม่ได้อยู่ในเขตเทศบาลฯ แต่ไม่ได้มีการแจ้งให้กับทางชุมชน จึงทำให้สมาชิกในชุมชนได้รับบทเรียนเกิดความรู้สึกในด้านลบ จากทางเทศบาล

ด้านความรู้ในเทคโนโลยีที่จะเข้ามาจัดการขะนั้น ประชาชน ยังมีองค์ความรู้ไม่มากนักและยังไม่เข้าใจถึงรูปแบบที่จะเข้ามาดำเนินการว่าจะสามารถดำเนินการให้เป็นศูนย์กำจัดขยะสีเขียวอย่างไร

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหา ของประชาชนกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มประชาชนที่อยู่ตามเส้นทางรถขนถ่ายขยะมูลฝอย ถือว่าอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าโครงการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยโชนใต้มีความสำคัญมาก คิดเป็นร้อยละ 48.4 แต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในโครงการฯ ค่อนข้างน้อยมาก คือประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยทราบ

ถึงข้อมูลเลข คัดเป็นร้อยละ 61.6 แต่รับทราบถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นโดยส่วนมากจะทราบถึงกิจกรรมที่มีระยะผ่านหน้าบ้าน ซึ่งก่อให้เกิดความรำคาญด้านกลิ่นเหม็นของขยะ และต้องการให้มีการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยโดยให้ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นหน่วยงานราชการ

5.1.3 วิเคราะห์จุดแข็ง แนวทาง นโยบาย และมาตรการของเทศบาลนครเชียงใหม่

หน่วยงานราชการเทศบาลถือเป็นหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ มีงบประมาณในการจัดการขยะสูงถึงปีละประมาณ 145 ล้านบาท ต่อปี มีนโยบายสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจัดขยะมูลฝอยออกจากพื้นที่โดยเร็วที่สุด โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนขยะให้เป็นพลังงาน และส่งเสริมการคัดแยก เพื่อช่วยในการลดปริมาณขยะรวมทั้งประสานกับองค์กรท้องถิ่นอื่นเพื่อบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร(ค่าแถมลงนโยบาย ของนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่) ซึ่งเป็นนโยบายที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน

ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ มีศักยภาพที่สามารถขอความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์ขยะโซนใต้ จากหน่วยงานราชการตั้งแต่ระดับ ชุมชน ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบลจนถึงระดับประเทศตาม กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบัน เทศบาลนครเชียงใหม่มีพื้นที่ที่สามารถจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะ โซนใต้ บนพื้นที่ราชพัสดุ ซึ่งมีเนื้อที่มากถึง 1,250 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณ ด.คอยหล่อ อ.คอยหล่อ และยังให้ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดทำโครงการปรับปรุงแบบและศึกษาระบบบริหารจัดการศูนย์กำจัดขยะ โซนใต้ ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสามารถเลือก เทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และ ได้ยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น และหาทางเลือกการบริหารจัดการที่เหมาะสม รวมไปถึงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้เบื้องต้น

มาตรการที่เทศบาลนครเชียงใหม่ใช้ความคุมการจัดการ ขยะมูลฝอยนั้นเป็นไปตาม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และปัจจุบัน เทศบาลสามารถจัดจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาร่วมจัดการขยะมูลฝอย โดยสามารถออกเป็นสัมปทาน ในการจัดเก็บ ขนถ่าย เพื่อนำไปกำจัด ซึ่งลดขั้นตอน และบุคลากรของเทศบาลนครเชียงใหม่ อันเป็นผลดีที่จะมีบริษัทเอกชนจะเข้ามาแข่งขันงานด้านการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ มีศักยภาพและความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะ โซนใต้ เนื่องด้วยมีความร่วมมือจากหน่วยงานที่สามารถร่วมกันดำเนินงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพและยังคงสามารถของงบประมาณจากกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการจัดตั้งโครงการในปี 2549

5.1.4 ข้อควรเสนอปรับปรุง

ปัจจุบัน การบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยเป็นไปตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ พนักงานข้าราชการประจำ ซึ่งจะเป็นบุคลากรที่ทำงานอยู่ในเทศบาลตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่โครงการศูนย์กำจัดขยะอินทรีย์ เป็นโครงการขนาดใหญ่ มีผลประโยชน์และมีความขัดแย้งสูง การดำเนินโครงการต้องผ่าน สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญในการอนุมัติโครงการ คือ นายกเทศบาลตรีนครเชียงใหม่ ผู้ที่เป็นข้าราชการการเมือง ดังนั้น ผู้ที่จะสามารถผลักดันโครงการให้เป็นไปอย่างโปร่งใส และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คือ ภาคประชาชน โดยต้องให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ให้มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั้งในพื้นที่ โดยเปิดเวทีสาธารณะ และมีกำหนดเวลาชัดเจนตามขั้นตอนแบบแผน จะทำให้สามารถประชาชนเข้าใจและมั่นใจในการบริหารจัดการของเทศบาลมากขึ้น

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยปัจจุบัน คือ การนำไปฝังกลบที่บริษัทเอกชน ซึ่งไม่ได้มีสัญญาลนามระยะยาว จึงทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางด้านการเมือง ผลประโยชน์ซ้อนทับ หรืออิทธิพลที่จะเข้ามาสร้างเงื่อนไขภายในต่างๆ เช่น กรณีปัญหาขยะล้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ สืบเนื่องจากการหยุดดำเนินการของทางบ่อขยะเอกชน จำทำให้เกิดปัญหา ผลกระทบและผลเสียต่างๆมากมาย ดังนั้น ทางเทศบาล จึงควรมีมาตรการป้องกัน หรือหาที่รองรับการกำจัดขยะ หากเกิดปัญหาที่เกิดจากบริษัทเอกชน จะได้สามารถแก้ไขหรือลดความเสี่ยงที่จะทำให้ปัญหาขยะล้นเมืองได้

สำหรับการวางแผนทาง นโยบาย มาตรการการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลนครเชียงใหม่ออกเป็นเทศบัญญัติ มีบทลงโทษอย่างชัดเจน โดยเน้นไปที่การคัดแยก การจัดเก็บ ให้ชัดเจนแต่ละประเภทไปทั้งประเภทขยะ รถการจัดเก็บ และมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ทำผิดกฎ กล่าวคือ นโยบายการกำจัดขยะควรมุ่งเน้นไปในทิศทางของการแยกประเภทขยะ เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตราย จากทั้งที่บ้าน โรงเรียน องค์กรหน่วยงานต่างๆ โรงแรมห้างร้าน โดยอาจจะเริ่มจากโรงเรียนเพราะเทศบาลเองมีโรงเรียนในสังกัดอยู่มาก เท่ากับว่ามีบุคลากรทั้งครู และนักเรียนที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการดำเนินงาน

ตารางที่ 5.1 สรุปลวิเคราะห์ SWOT ของเทศบาลนครเชียงใหม่ในการจัดการขยะมูลฝอย

นโยบาย มาตรการในการจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาล	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายระยะยาวมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องของการจัดการ 	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายระยะสั้นนั้นเป็นการแก้ปัญหาในแต่ละจุดการบริหารจัดการอาจไม่เป็นมาตรฐาน - มาตรการ กฎ ยังไม่ชัดเจน - ขาดความร่วมมือจากภาคประชาชน
	โอกาสการเสริมความแข็งแกร่ง	ข้อควรเสนอปรับปรุงแก้ไข
	<ul style="list-style-type: none"> -เทศบาลสามารถออกนโยบาย มาตรการได้เองเพื่อการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรออกมาตรการ โดยออกเป็นเทศบัญญัติมีบทลงโทษอย่างชัดเจน -วางวัตถุประสงค์และกระบวนการดำเนินงานในเรื่องการลด คัดแยก โดยเฉพาะเรื่อง 5 R ร่วมกับการดำเนินตามนโยบายระยะยาว
ศักยภาพ การบริหารจัดการของ เทศบาล(บุคลากร งบประมาณ วัสดุ/อุปกรณ์ การจัดการ)	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นองค์กรขนาดใหญ่ -บุคลากรมีความรู้ความสามารถ - งบประมาณ - วัสดุ/อุปกรณ์ ครบถ้วน 	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ความรู้ในการจัดการขยะ -ขาดการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม/ประชาสัมพันธ์ /การรณรงค์การคัดแยกขยะ - ไม่ค่อยได้ลงสัมผัสกับพื้นที่อย่างจริงจัง - ขาดความร่วมมือของประชาชน
	โอกาสการเสริมความแข็งแกร่ง	ข้อควรเสนอปรับปรุงแก้ไข
	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถร่วมมือกับองค์กรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาขยะมูลฝอยได้ - สามารถพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับพื้นที่ในการจัดการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรรณรงค์ การคัดแยกขยะ และ 5R -ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึก ความตระหนักในปัญหาขยะอย่างจริงจัง - ให้ความรู้ความเข้าใจ

5.2 อภิปรายผล

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยในเขตโซนใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ การมีส่วนร่วมในระดับของการแสดงความคิดเห็นของประชาชนทั้ง นักวิชาการ ผู้นำชุมชนทั้งในเขตเทศบาลเองหรือ เขตพื้นที่โซนใต้ในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาที่ทางสำนักบริการวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดขึ้นนั้น ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในมิติที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ และสุจิน คาววิระกุล (2527) อ้างใน ธงชัย จันทร์รุ่งเรือง (2541) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นแก่ประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ ความรู้สึก ความคาดหวัง และความต้องการที่จะเป็นแรงผลักดัน ส่วนปัจจัยภายนอก คือ แรงเสริมที่ช่วยกระตุ้นให้ปัจจัยภายในตัวบุคคลเกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยสภาพแวดล้อม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นและแรงเสริมเกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมมาก ซึ่งในการจัดการประชุมสัมมนาครั้งนี้ เป็นไปตามกระบวนการหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังที่ วันชัย วัฒนศัพท์ เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอน(1)เสนอโครงการ Position Papers (2)รายงานสรุป Written Briefs (3)สำรวจความเห็น Opinion Surveys (4)เปิดเวทีอภิปราย Discussion Forum (5) ประชาพิจารณ์ Public Hearing (6) ประชุมปฏิบัติการ Workshop(7)ใช้กลุ่มงาน Task Groups(8)คณะกรรมการที่ปรึกษา Advisory Committees (9)กระบวนการมีส่วนร่วม Joint Processes

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ก่อเกิดเป็นภาคีภาพ (Partnership) ดังที่ แผนปฏิบัติการ Agenda 21(Agenda 21:2548) การวางแผนยุทธวิธีการให้บริการเป็นวิธีการที่เทศบาลใช้เพื่อให้เกิดการประสานร่วมมือกันของประชาชน สถาบันต่างๆ และองค์กรหรือกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนและดำเนินการ วิธีการนี้อาศัยการทำงานร่วมกันของกลุ่มดังกล่าวและจะต้องสะท้อนหรือตอบสนองความต้องการ ค่านิยม และอุดมคติของผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย (Stakeholders) ในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้บริการซึ่งอยู่ในชุมชนนั้น ในการวางแผนนี้มีประเด็น เกี่ยวกับ "วิสัยทัศน์ร่วม (Common Vision) " เกี่ยวกับ "กระบวนการแสวงหาภาคีหรือผู้มีส่วนร่วม (Buy in process)" ซึ่งเป็นการสร้างพันธมิตรร่วมกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น โดยใช้ความร่วมมือและการประนีประนอม เงื่อนไขดังกล่าวจะเอื้ออำนวยให้แผนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ต่างกันในที่นี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 กลุ่มหลัก และมีบทบาทต่าง ๆ กันในการวางแผน ดังนั้น แต่ละชุมชนจะต้องเน้นและให้ความสำคัญของขั้นตอนต่าง ๆ

ในส่วนของการวางนโยบาย และมาตรการของเทศบาลนั้น ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการตามกระบวนการของสาธารณะในประเด็นการกำหนดนโยบายและการนำไปปฏิบัติดังที่อนุรัักษ์ ปัญญา นูวัฒน์ (2541) กล่าวว่า กระบวนการนโยบายสาธารณะที่จะก่อตัวขึ้นมาจะต้องมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน การก่อตัวหรือกำหนดนโยบายสาธารณะนั้นจะต้องผ่านกระบวนการ 6 กระบวนการย่อย ดังนี้ (1) ขั้นก่อตัวของนโยบาย (2) ขั้นกระบวนการตัดสินใจ (3) ขั้นการนำนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติ (4) ขั้นการประเมินผลนโยบายสาธารณะ (5) ขั้นดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (6) การพัฒนานโยบายทดแทน หรือยกเลิกนโยบายเดิม ซึ่งปัจจุบันการกำหนดนโยบายของเทศบาลเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยนั่นเองนั้น เรียกว่าอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นการประเมินผลนโยบายสาธารณะเพื่อที่จะนำไปสู่ ขั้นที่ (5) ขั้นดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และ(6) คือการพัฒนานโยบายทดแทน หรือยกเลิกนโยบายเดิม ทั้งนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆของการมีส่วนร่วมในการวางโครงการต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จุดแข็งและข้อควรเสนอแนะ ศูนย์กำจัดขยะโซนใต้ จ.เชียงใหม่ ที่อำเภอคอดอยหล่อ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกำจัดขยะชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่ และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่โซนใต้ จ.เชียงใหม่ ซึ่งขยะเกือบทั้งหมดเป็นขยะจากเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ การดำเนินการโครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยจึงมีลักษณะเป็นการกำจัดขยะนอกพื้นที่แหล่งกำเนิด ซึ่งปกติแล้วมักจะได้รับการต่อต้านจากประชาชนและชุมชนในพื้นที่จัดตั้งศูนย์อย่างรุนแรง และเป็นสาเหตุหลัก ที่ทำให้เทศบาลนครเชียงใหม่ไม่สามารถพัฒนาโครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยให้เกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคง จนอาจเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยวของจังหวัดในอนาคต ดังนั้น ด้วยสาเหตุนี้ การพัฒนาศูนย์จึงต้องมีและประกาศหลักการพัฒนาให้สาธารณะโดยเฉพาะประชาชนและชุมชนในพื้นที่จัดตั้งโครงการฯ ได้ทราบว่า เป็นโครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ยอมรับฟัง ไม่ต่อต้านตั้งแต่เบื้องต้น ซึ่งหลักการพัฒนาที่ต้องยึดมั่นมีดังนี้

1) เป็นศูนย์กำจัดขยะที่เน้นการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด ไม่ให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่โครงการฯ โดยเฉพาะในด้านความสกปรก กลิ่นเหม็น และน้ำเสีย

2) เป็นศูนย์กำจัดขยะที่ให้ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมตามกรอบรัฐธรรมนูญ ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมการไปจนถึงการก่อสร้างและการดำเนินงาน ประการสำคัญ การ

จัดตั้ง และระบบหรือเทคโนโลยีต้องได้รับความเห็นชอบหรือยอมรับจากประชาชนและชุมชนก่อนการดำเนินการศูนย์ฯ

3) เป็นศูนย์กำจัดขยะที่มีหลักประกันในการชดเชยความเสียหายหากเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนและชุมชน ไม่เป็นเพียงคำพูดหรือคำสัญญาลอย ๆ

4) เป็นศูนย์กำจัดขยะที่ประชาชนและชุมชนมีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานศูนย์ฯ ในรูปต่าง ๆ เช่น เงินกองทุนพัฒนาชุมชน กองทุนเสริมหลักประกันสุขภาพ กองทุนการศึกษา และผลผลิตของศูนย์ฯ (ปุ๋ยหมัก ก๊าซชีวภาพและไฟฟ้า) เป็นต้น

แม้ว่าเทศบาลนครเชียงใหม่ จะเป็นองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ มีทรัพยากรเป็นจำนวนมากทั้งด้านบุคลากร เครื่องจักรเครื่องมือ และงบประมาณก็ตาม แต่ก็ยังเผชิญกับสถานภาพทรัพยากรจำกัดเช่นเดียวกับองค์กรภาครัฐตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของหน่วยงานด้านการกำจัดขยะ ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานในระดับงาน ชื่อ “งานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล” ภายใต้ฝ่ายจัดการสภาพแวดล้อมและด้านวัสดุใช้แล้วซึ่งขึ้นตรงกับส่วนช่างสุขาภิบาลอีกชั้นหนึ่ง สถานภาพทรัพยากรของงานการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยรวมมีดังนี้

1) บุคลากร งานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัจจุบันมีบุคลากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย หัวหน้างาน 1 ท่าน ลูกจ้างประจำ 3 ท่าน พนักงานจ้างภารกิจ 1 ท่าน และพนักงานจ้างทั่วไป 2 ท่าน ซึ่งจำนวนบุคลากรเท่าที่มีอยู่นี้จะไม่สามารถที่ดำเนินการศูนย์ฯ ได้ ทั้งขั้นตอนการเตรียมการ การก่อสร้างและการดำเนินงานศูนย์ฯ เพราะการดำเนินงานศูนย์ฯ ต้องการบุคลากรเป็นจำนวนมาก และเป็นบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาการหรือเทคโนโลยีระดับสูงเฉพาะทาง รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานเหล่านั้นเป็นอย่างดีอีกด้วย

2) เครื่องจักรเครื่องมือ ด้วยปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินการกำจัดขยะด้วยวิธีจ้างเหมาเอกชนให้ดำเนินการด้วยวิธีฝังกลบตามหลักสุขาภิบาลในพื้นที่ของเอกชน ทำให้เทศบาลนครเชียงใหม่ไม่ทรัพยากรในด้านนี้ ทั้งเครื่องจักรเครื่องมือในการกำจัดขยะและพื้นที่ฝังกลบที่ใช้งาน

3) งบประมาณรายรับและรายจ่าย ในปีงบประมาณ 2546-2549 เทศบาลนครเชียงใหม่มีงบประมาณรายรับประมาณ 800-1500 ล้านบาท/ปี โดยส่วนใหญ่เป็นรายรับในหมวดภาษีอากรและเงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้ และมีงบประมารายจ่ายประมาณ 600-1300 ล้านบาท/ปี ทำให้มีเงินงบประมาณเหลือจ่ายประมาณปีละ 200-300 ล้านบาท/ปี ซึ่งให้เห็นว่าเทศบาลนครเชียงใหม่มีศักยภาพด้านงบประมาณที่จะนำมาลงทุนก่อสร้างและดำเนินงานศูนย์ฯ ได้สูงสุดไม่เกิน 200-300 บาท/ปี ในขณะที่เฉพาะงานการก่อสร้างก็มีค่าลงทุนสูงมากกว่า 1000 ล้านบาทแล้ว ข้อจำกัดภายนอก

เนื่องจากเทศบาลเป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐบาลกลางที่กำหนด โดยมีนโยบายสำคัญ ดังนี้

- 1) นโยบายการลดขนาดของภาครัฐ ตามมาตรการต่าง ๆ เช่น การยุบ รวมและเลิกหน่วยราชการ การไม่คืนอัตราที่เกษียณอายุราชการ และการเกษียณอายุก่อนกำหนด เป็นต้น
- 2) นโยบายการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชน โดยกิจการใดที่ภาคเอกชนมีศักยภาพสามารถดำเนินการได้จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการแทนภาครัฐ และรัฐจะไม่เข้าไปดำเนินการแข่งขัน
- 3) นโยบายการจ้างเหมาด้วยวิธีเบ็ดเสร็จ รัฐบาลกลางโดยมติคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้การจ้างเหมาด้วยวิธีเบ็ดเสร็จจะกระทำได้ในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น

การให้สัมปทานเอกชนหรือการให้เอกชนร่วมงานรัฐเป็นรูปแบบที่เหมาะสม เพราะมีความสอดคล้องกับสภาพของเทศบาลนครเชียงใหม่และกรอบนโยบายของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง โดยหากงบประมาณการดำเนินการศูนย์ฯ มีมูลค่าน้อยกว่า 1,000 ล้านบาท ก็จะใช้รูปแบบการให้สัมปทาน แต่หากงบประมาณการดำเนินการศูนย์ฯ มีมูลค่ามากกว่า 1,000 ล้านบาท ก็ต้องใช้รูปแบบการร่วมงานรัฐ หรืออาจใช้รูปแบบผสมผสาน โดยให้เทศบาลนครเชียงใหม่รับผิดชอบการลงทุนก่อสร้างระบบบางส่วน ส่วนการลงทุนระบบที่เหลือและการดำเนินงานระบบทั้งหมดเป็นความรับผิดชอบของเอกชนผู้รับสัมปทาน เพื่อให้งบประมาณของภาคเอกชนลดลงจนไม่เกิน 1000 ล้านบาทก็ได้ อย่างไรก็ตามการสัมปทานหรือการร่วมงานรัฐของภาคเอกชนนั้นจะมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ การดำเนินการนั้นต้องคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและในระดับที่จูงใจ ไม่เช่นนั้นเอกชนจะไม่สนใจ นอกจากนี้ในกรณีของศูนย์ฯ อาจมียังมีข้อจำกัดจำนวนเอกชนท้องถิ่นหรือภายในประเทศที่มีศักยภาพทั้งด้านการลงทุนและด้านเทคโนโลยีที่จะเข้ามารับสัมปทานหรือร่วมงานรัฐอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องรอผลการศึกษาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การประมาณการขยะ การประมาณต้นทุน การก่อสร้างและการดำเนินงาน และการศึกษาความเป็นไปทางเศรษฐกิจ จึงจะสามารถชี้ได้อย่างชัดเจนถึงรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ฯที่เหมาะสม

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนในชุมชนของตน ผู้ที่เป็นผู้ก่อให้เกิดขยะให้เกิดความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น
2. การรวมกลุ่มของชุมชนชาวเชียงใหม่ให้เข้าไปร่วมกิจกรรม เสวนา ของชาวบ้านในกลุ่มที่ 1 ให้รับรู้ถึงผลกระทบจากการสร้างศูนย์กำจัดขยะ โชนใต้ เพื่อที่จะนำมาถึงการช่วยคิดแก้ไข

ปัญหาแนวทางการลดขยะ ความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของผู้ก่อเกิดขยะ ในเมืองเชียงใหม่

3. การศึกษาบทเรียนจากบ่อขยะสด ที่ปัจจุบันสามารถดำเนินการจัดการขยะแบบฝังกลบได้ในเขตพื้นที่อำเภอฮอด ว่าเจ้าของบ่อขยะ มีวิธีการ มาตรฐาน และแนวทางปฏิบัติอย่างไรจึงทำให้ชุมชนที่อยู่รอบข้างไม่ออกมาต่อต้านการฝังกลบขยะ ของเทศบาล

4. บทบาทของ ข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง ที่ปัจจุบัน เทศบาลนครเชียงใหม่ ยังไม่สามารถให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด ยังมีการขัดแย้งในสภาเทศบาลที่อาจนำไปสู่การขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ จนทำให้การดำเนินการล่าช้าและมีโอกาสสามารถดำเนินการต่อได้ จึงอยากให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เปิดเวทีสาธารณะ และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

5. ศึกษา แนวทางจัดการ ผลดีผลเสีย และข้อควรปรับปรุง ของศูนย์กำจัดขยะ โชนเหนือ ที่เริ่มดำเนินการไปแล้ว และศูนย์กำจัดขยะ โชนกลางที่กำลังจะเริ่มดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ หรือการนำพาประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าไปศึกษาดูงาน จะได้เห็นสภาพการดำเนินงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จริงของศูนย์กำจัดขยะเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ระยะเวลาที่ทางเทศบาลนครเชียงใหม่กำหนดเพื่อการดำเนินการ ควรกระชับและมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโครงการนี้เริ่มศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งนับถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2551 ใช้ระยะเวลามากกว่า 6 ปี แล้ว ความเป็นรูปธรรมยังไม่สามารถดำเนินการได้จะส่งผลกระทบต่อชนในพื้นที่เกิดความไม่มั่นใจต่อทางเทศบาล จึงสมควรเร่งดำเนินการ